

ASPECTE ALE UTILIZĂRII SITUAȚILOR DIDACTICE ÎN PROCESUL DE INSTRUIRE

Aspects of using didactical situations in university instruction

Nicoleta BLEANDURĂ, asist. univ.

Adela GOREA, lect. univ.

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *In Moldova, the organizing principle of the curriculum is the competence based approach (CBA), which serves as a fundamental guideline for developing curricula. CBA approach can be called situations based approach (SBA) for the simple reason that competences can be developed only in a certain situation. In this context, at the "Alec Russo" Balti State University, the Faculty SREM, in recent years, students' training at the course "Generic Applications" is based on didactic situations. Competence development occurs as a result of the actions made by the student through resources mobilization for the successful treatment of a situation (family of situations).*

During this process, some issues occurred regarding the improvement of the practice of instruction from teachers who taught using didactical situations and the students trained. The article analyzes the results of questioning the involved students and some suggestions received from teachers, adherents of this strategy.

Keywords: *competence, pedagogy of integration, didactical situations, transfer, integration.*

Introducere

Scopul principal al instruirii universitare bazată pe APS reprezintă formarea la student a competențelor, necesare pentru a trata cu succes situațiile din domeniul vizat. Situația este astfel crucială în procesul de formare a competențelor.

Formarea competențelor studenților prin situații didactice are loc din perspectiva constructivismului *activ situațional*, dezvoltat de către un grup de cercetători din Canada în frunte cu Ph. Jonnaert și D. Masciotra. Conform acestuia, o persoană își construiește cunoștințele în *acțiune* și în *situații* prin reflecții asupra acțiunii și rezultatelor. Acțiunea este motorul dezvoltării cognitive. Fiecare situație determină îmbogățirea resurselor de care dispune persoana și lărgirea posibilităților de aplicare a acestora pentru a rezolva situații din ce în ce mai complexe (Masciotra 2007, 48). Odată cu evoluția constructivismului situațional, accentul se pune pe dezvoltarea *competenței* ca rezultat al acțiunilor întreprinse de student prin mobilizarea unui set de resurse pentru tratarea reușită a situației (Jonnaert 2010, 25) (Peyser ș.a. 2006, 37).

Situațiile didactice în procesul de formare a competențelor

O direcție de dezvoltare a APS a cărei inițiator a fost X. Roegiers a fost numită *pedagogia de integrare* (PI) și constă în formarea resurselor integrate ulterior și mobilizate pentru rezolvarea unor situații complexe (Cabac 2011, 12) (Roegiers 2006, 69) (Roegiers 2011, 44) (Roegiers 2007, 165) (Ruzibiza & De Ketele 2007, 13). Conform PI procesul de formare a competențelor are loc în trei etape:

- învățarea de bază – etapa la care are loc structurarea resurselor;
- integrarea – etapa la care subiectul acționează pentru a dobândi competența utilizând resursele posedate;
- adaptarea – exersarea competenței.

Fiecărei etape i se va pune în corespondență un set de situații didactice. Din punct de vedere a etapei de formare a resurselor/competențelor, acestea pot fi clasificate în: situații de învățare, situații de integrare și situații de evaluare.

Situațiile de învățare (SI) sunt situațiile necesare pentru formarea/construirea/structurarea unor cunoștințe noi, ca resurse necesare pentru rezolvarea situațiilor ulterioare.

Situațiile de integrare (SIT) sunt concepute pentru a învăța studentul să combine/articuleze/ integreze/mobilizeze un ansamblu de resurse deja cunoscute. Aflat în situație, studentul învață să selecteze resursele necesare dintre cele pe care le posedă, iar apoi să le mobilizeze pentru a acționa competent și a rezolva situația (Roegiers 1999, 12).

Situațiile de evaluare (SE) sunt necesare pentru a evalua competențele formate la student.

Utilizarea situațiilor didactice la cursul „Aplicații Generice”

La Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, la Facultatea ȘREM, procesul de instruire a studenților în cadrul cursului „Aplicații generice” în ultimii ani se bazează pe situații didactice.

Având la bază principiul de organizare a procesului de învățământ conform PI, în cadrul cursului, situațiile utilizate sunt structurate în SI, SIT și SE. Modul de lucru va fi expus în cele ce urmează.

SI sunt proiectate de către profesor astfel încât cunoștințele de referință noi determinate de conținuturile stipulate în curriculum să poată deveni resurse cognitive ale studentului. SI sunt situații simple, iar modul de predare de obicei nu diferă de modul de predare tradițional. Profesorul are rolul de a se implica integral la această etapă, ajutând studentul să-și construiască/structureze propriile resurse cognitive noi, necesare pentru a acționa în vederea rezolvării situației date. În SI studentul doar își structurează resursele, care pot ulterior contribui la dezvoltarea competențelor. Formarea competențelor la această etapă de regulă nu are loc, dar nu este imposibilă.

SIT sunt concepute astfel încât studentul să aibă posibilitatea de a selecta,

mobiliza și integra din totalitatea de resurse deja posedate (interne, externe și proprii situației) anume acelea care sunt necesare pentru soluționarea situației date. SIT sunt de regulă situații mai complexe decât SI și anume în cadrul acestor situații studenții își dezvoltă competențele. De obicei profesorul, mai întâi oferă studenților posibilitatea de a rezolva SIT în grup, implicându-se și el activ în acest proces, iar mai apoi studenții încearcă să rezolve SIT de sine stătător, profesorul având rol de observator.

SE în mod ideal, ar trebui proiectate de către profesor pentru evaluarea competențelor studenților. În dependență însă, de necesitate, dar și de momentul de timp când are loc evaluarea, SE pot evalua și resursele posedate de către studenți. Acest lucru este necesar profesorului pentru a determina cauzele eșecului, iar studentului pentru a recupera ceea ce nu a reușit să învețe/dezvolte/formeze. Dacă studentul a eșuat din cauza că nu posedă resursele necesare, el va mai fi pus suplimentar în SI. Dacă studentul posedă resursele, dar din anumite motive nu le poate adapta în situații noi, lui i se vor mai oferi SIT.

Aspecte ale utilizării situațiilor didactice la cursul „Aplicații Generice”

Pentru a obține informație despre ideile și opiniile studenților referitor la cursul „Aplicații generice” a fost efectuat un chestionar anonim pe un eșantion de 32 studenți ai anului I din 3 grupe academice: IS11Z (17 studenți), MI11Z (8 studenți) și IP11Z (7 studenți).

50% dintre studenți au apreciat cursul „Aplicații Generice” cu 10 puncte din 10, iar 47% au acordat note mai mari de 8. În general situațiile didactice propuse în cadrul cursului au fost apreciate bine de către toți studenții (Figura 1), ceea ce denotă că situațiile au fost proiectate corect, s-a ținut cont de nivelul de pregătire a studenților, necesitățile lor și utilitatea în practică.

3. Cum apreciați situațiile pe care le-ați avut de rezolvat în cadrul cursului?

(32 de răspunsuri)

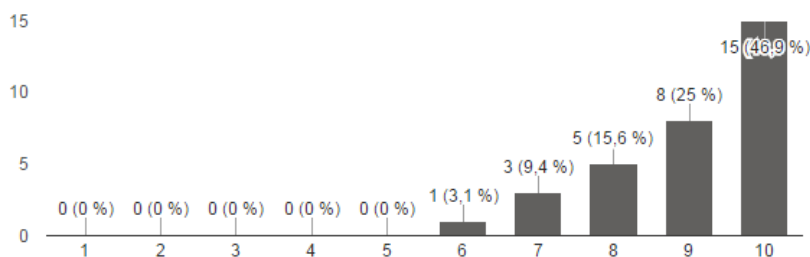

Figura 1. Diagrama punctajului acordat aprecierii situațiilor în general

Este important de menționat faptul că studenții (30 studenți din 32 au acordat punctaj mai mare de 8, 2 studenți au acordat 5 și respectiv 6 puncte) au conștientizat faptul că situațiile didactice propuse au respectat legitatea:

de la simplu la complex, ceea ce denotă că această tendință este principială în organizarea procesului de învățământ bazat pe situații atât pentru profesor la proiectarea situațiilor, cât și pentru studenți pentru a avea o însușire bună a cursului (Figura 2).

4. Cum apreciați evoluția complexității situațiilor de rezolvat (respectarea legității: mai întâi situații simple urmate de situații complexe)?

(31 de răspunsuri)

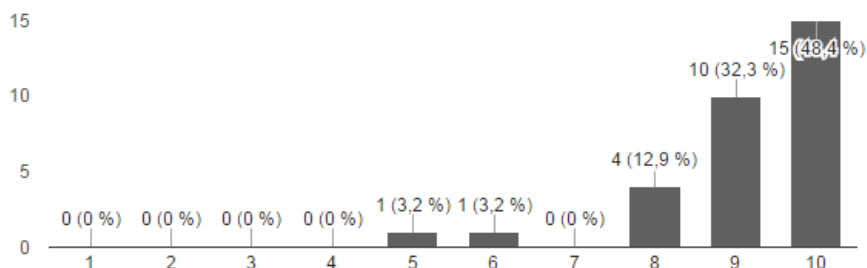

Figura 2. Diagrama punctajului acordat aprecierii evoluției complexității SD

În cazul dificultăților apărute la 28% dintre studenți la rezolvarea SI mai complexe, mai mult de 50% din studenți au indicat faptul că apar sarcinile simple erau cunoscute, dar integrarea acestora în rezolvarea unei situații complexe a fost dificilă. În discuțiile cu profesorii care au predat cursul dat în baza SD: lector univ. Adela Gorea, Natalia Cojocari și lector univ. Vitalie Țicău s-a menționat că problema integrării în situații complexe a cunoștințelor formate în situații de învățare apare periodic. Uneori studenții întâmpină dificultăți la reconstruirea schemelor de cunoștințe învățate prin aplicarea formulelor, metodelor, instrumentelor utilizate deja în situații simple în alte situații quasi profesionale mai complexe. În așa mod, învățarea situată se află în strânsă legătură cu noțiunea de *transfer*, definită în sens larg ca capacitatea unei persoane de a reinvesti achizițiile cognitive în situații noi (Perrenoud 1997, 2). Transferul este un proces deloc simplu, posibil în cadrul unei dinamici complexe, alcătuită din trei etape:

1. *Contextualizarea* – punerea studenților în situații de învățare concrete pentru a-i determina să învețe ceva nou. Deoarece contextul face parte integrantă din cunoștințele construite, contextualizarea atribuie cunoștințelor mai multă semnificație și ca rezultat mai multă stabilitate cognitivă.
2. *Decontextualizarea* – înseamnă izolarea cunoștinței de contextul inițial. Are loc organizarea/structurarea cunoștințelor sau construirea unor structuri conceptuale noi ale studentului. Această etapă permite de a mări probabilitatea că studentul va avea acces la o cunoștință din memorie și reprezintă o condiție esențială pentru ca transferul să se producă.
3. *Recontextualizarea* – înseamnă aplicarea unei cunoștințe în diferite

situații. Transferul unei cunoștințe reprezintă anume recontextualizarea acesteia dintr-o situație *a* într-o situație *b*, iar ideal în $n+1$ situații. Transferul se produce când o cunoștință construită într-un context particular poate fi utilizată în mod judicios și funcțional într-un nou context, adică atunci când are loc recontextualizarea. O condiție esențială pentru ca transferul cunoștințelor să se producă este faptul ca studentul să posedă această cunoștință, adică să o poată actualiza, accesa din memorie (Tardif, Meirieu 1996, 5).

Printre dificultățile apărute la rezolvarea SIT 35% dintre studenți au remarcat insuficiența timpului. Pe viitor este necesară o revizuire a timpului alocat rezolvării SD.

În cazul aprecierii utilității de către studenți a SD propuse s-a remarcat o distribuție neuniformă a răspunsurilor. Au fost acordate 2 întrebări referitoare la acest subiect și pentru a fi analizate corect va fi necesară o corelare a răspunsurilor pentru a evidenția răspunsurile veridice și răspunsurile la întâmplare.

Pentru 87,5% de studenți situațiile au trezit interes (56,3% au apreciat cu 9 și 10, 31,2% - cu 7 și 8). Se poate afirma că situațiile în general au fost formulate astfel încât să atragă atenția studenților, prin descrierea situațiilor cvasi reale din viața cotidiană și profesională, prin diversitate și formulare. Pentru 9% dintre studenți situațiile propuse nu au prezentat interes.

8. V-au trezit interes situațiile pe care le-ați rezolvat? (32 de răspunsuri)

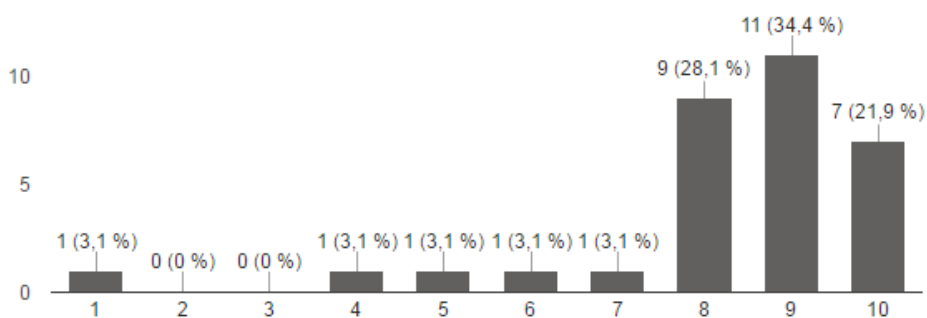

Figura 3. Diagrama punctajului acordat aprecierii interesului

Partea teoretică în principiu este apreciată de către studenți, 78% dintre studenți au remarcat utilitatea acesteia la rezolvarea SD. Este posibil că restul studenților au apreciat mai puțin utilitatea părții teoretice deoarece: pentru orele de curs sunt alocate doar 12 ore (6 perechi), cursul a fost predat în limba română, dar aproximativ 35% din studenți sunt vorbitori de limbă rusă.

Dintre sugestiile studenților pentru îmbunătățirea cursului pot fi remarcate: solicitarea unui număr mai mare de ore de laborator, solicitarea de a traduce

cursul și laboratoarele în limba rusă. Este interesant faptul că deși unii au sugerat mărirea numărului de laboratoare, alții au menționat că ar dori mai puține situații de rezolvat. Unii studenți au remarcat faptul că întreg cursul a fost interesant și util, alții au cerut o reformulare după anumite sfere de interes. Este interesantă sugestia de a împărți studenții pe grupe de lucru în cadrul laboratoarelor, căci unii se descurcă foarte bine, iar altora le vine „greu de a fi la nivel cu colegii” (Figura 4).

. Care ar fi sugestiile/opiniile Dvs. pentru îmbunătățirea situațiilor din cadrul cursului:

(răspunsuri)

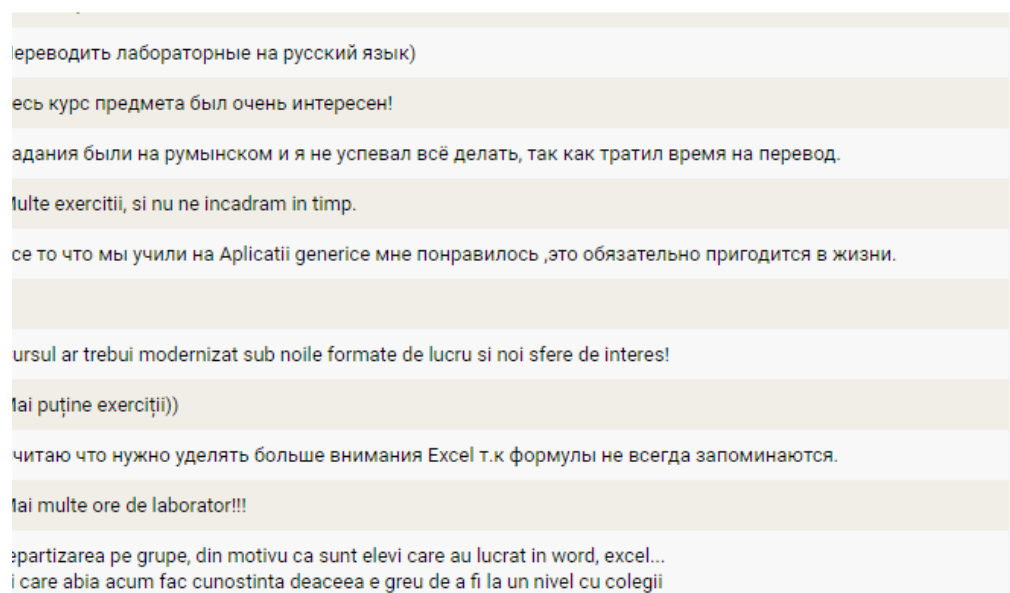

Figura 4. Sugestiile studenților

Concluzii

În general practica utilizării APS pentru formarea competențelor studenților în cadrul cursului „Aplicații Generice” conform opiniei studenților arată aprecieri pozitive, dar se cere:

- Revizuirea SD pentru a vedea utilitatea acestora;
- Revizuirea SD pentru a stabili timpul eficace pentru îndeplinire;
- Revizuirea modului de lucru.

Bibliografie

1. Cabac, V. Conceptualizarea curriculumului universitar: logica competențelor și logica obiectivelor. În: Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective. Materialele Conferinței Științifice Internaționale consacrată aniversării a 65-a de la fondarea universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Bălți, Presa universitară bălțeană, 2011. 279 p.
2. Jonnaert, Ph. Approche par situations. Matrice du traitement compétent de situations, Les cahiers de la Chaire UNESCO de Développement curriculaire (CUDC) de l'Université du Québec à Montréal (UQAM), 2010, Cahier 5. Page 22
3. Masciotra, D. Le constructivisme en termes simples. În: *Vie pédagogique*, 143, 2007, p. 48-52.
4. Perrenoud, Ph. Vers des pratiques pédagogiques favorisant le transfert des acquis scolaires hors de l'école. În : *Pédagogie collégiale*, 10 (3), mars 1997, p. 5-16.
5. Peyser, A., Gerard, F.M., Roegiers, X. Implementing a pedagogy of integration: some thoughts based on a textbook elaboration experience in Vietnam. În: *Planning and changing*, 37(1&2), 2006, p. 37-55.
6. Roegiers, X. Combiner le complexe et le concret: le nouveau défi curriculaire de l'enseignement. În: *Le français dans le monde, Recherches et applications*, 49, 2011, p. 36-48.
7. Roegiers, X. Curricular reforms guide schools: but, where to? În: *Prospects*, 37(2), 2007, p. 155-186.
8. Roegiers, X. L'APC dans le système éducatif algérien. În: *Réforme de l'éducation et innovation pédagogique en Algérie*, Ministère de l'éducation nationale, Programme d'appui de l'UNESCO à la réforme du système éducatif, UNESCO-ONPS. [online] 2006, [citât 23 februarie 2012], p. 51–85. Disponibil pe Internet: http://www.bief.be/docs/publications/apc_algerie_070301.pdf
9. Roegiers, X. Savoirs, capacités et compétences a l'école: une quête de sens. In: *Forum-pédagogies* [online] 1999, [citât 27 iunie 2010], p. 24-31. Disponibil pe Internet: <<http://www.scribd.com/doc/7351745/Xavier-Savoirs-Capacites-Competences>>
10. Ruzibiza, A. D., De Ketele, J. M. Apprentissage par intégration des compétences de base et évaluation critériée du savoir-résumer en français langue étrangère: quels effets? În: *Porta Linguarum* 7, 2007, p. 13-30.
11. Tardif, J., Meirieu, Ph. Stratégie pour favoriser le transfert des connaissances. În: *Vie pédagogique*, 98, 1996, p. 4-7.